

מחשבה קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

ראש השנה דף יג

עניין: מדות חכמים

דברי הגמ' (ע"א)

ראש השנה וקא קרי לה בצאת השנה א"ל ר' ירמיה לר' זירא וקים להו לרבנן בין שליש לפחות משליש א"ל ל' לאו אמונא דך ל' לא תפיק נפשך לבר מהלכתא כל מדות חכמים כן הוא בארבעים סאה הוא טובל בארבעים סאה חסר קורטוב אינו יכול לטבול בהן כביצה מטמא טומאת אוכלין כביצה חסר שומשום אינו מטמא טומאת אוכלין שלשה על שלשה מטמא מדרם שלשה על שלשה חסר נימא אחת אינו מטמא מדרם הדר א"ר ירמיה

ריטב"א

כל שיעורי⁸⁷³ חכמים כך הם. פי' עכ"פ כל מדות חכמים כך הם, שאי אפשר לדקדק בשיעורם על השיעור הצריך ממש לא פחות ולא יתר, ואם באנו לדקדק כן אי אפשר לתת שום שיעור ידוע לשום דבר, כי לעולם היה לאדם יכולת לדקדק ולומר בכל שיעור שאין מעלה ומוריד בו לפחות או להוסיף ממנו משהו, ונמצאו כל השיעורין מתבטלין. וכדמפרש ואזיל ממקוה וטומאת אוכלין.

מהר"ץ חיות יומא פ.

גמ' ושינו חכמים בשיעורין. ני"צ כזר כתבתי בספרי תורת נביאים ומלאתי סמוכין לזה צירושלמי ריש פאה דאע"ג דכל שיעורין הלכה מסויי. היינו עניי השיעורין לשער צעדשה כזית כגריס כותבת גרוגרת כביצה אצל חילוק השיעורים חיה לשיעור מלקות צאכילת איסור ואיזה לזל יראה ואיזה ליו"כ ואיזה לטומאה ד"ז מסרה התורה לחכמים והם עשו החילוקים כפי הכרע דעתם. כמו ציו"כ שיערו חכמים לצליר מכותבת מהכא לא מיתבא דעתו. וזה כלל גדול צמורה ועפ"ז יצנו כל סוגיות הש"ס:

[מהר"ץ חיות]

מחשבה קצרה

שפת אמת

דף יג בנמ' לא תפוק נפשך לבר מהלכתא. פי' דכל שיעורי חכמים קבלה היא צידס. אצל בתי הריטב"א משמע קלת דמכת לא פלוג יהבי שיעור קטוב דאל"כ נתת דבריך לשיעורין והוא תמוה בעיני:

מחשבה קצרה

קונטרס דברי סופרים להגר"א וסרמן הי"ד סי' ו

להקשות שם ולומר דבסוף י"ב חדש קודם שקיעת החמה הוא יכול לחיות לאחר שקיעת החמה אינו יכול לחיות בהיא פורתא מת דזו אינה קושיא כלל דחוקי הטבע שהוטבעו בתחלת הבריאה בודאי הן מצומצמין בכל שהוא ועיין בפירוש רש"י בראשית ויכל אלקים ביום השביעי ר"ש אומר בשר ודם שאינו יכול לצמצם עתיו ורגעיו צריך להוסיף מחוץ על הקודש אבל הקב"ה שיודע עתיו ורגעיו נכנס בו כחוט השערה ונראה כאלו כלה בו ביום עכ"ל וה"ה לענין כ"ה שנים דתביעת חוב ג"כ הוא תק הטבע מכחות הנפש דעד כ"ה שנים אפשר לו לאדם לשחוק על תביעתו ויותר מכ"ה שנים אינו יכול לשחוק אלא א"כ מחוץ לגמרי:

(ב) והנה זיל היע"ב בריש מס' אבות

משה קבל תורה מסיני אומר אני לפי שמסכת זו אינה מיוסדת עפ"י מצוה ממצות התורה כשאר מסכתות שבמשנה אלא כולה מוסרים ומדות וחכמי הנברים. ג"כ חברי ספרים כמו שבדו מלבם בדרפי המוסר פיצד יתנהג האדם עם חבריו לפימך התחיל התנא במסכת זו משה קבל תורה מסיני לומר לך שהמדות והמוסרים שבזו המסכת לא בדו אותם חכמי המשנה מלבם אלא אף אלו נאמרו בסיני עכ"ל:

(ג) ונראה דה"ה כל האומדנות שבגמ' לא בדו אותם חכמי הגמ' מלבם אלא אף אלו נאמרו בסיני וכמו שנאמר בסיני דטריפת אינו חי יותר מי"ב חדש והוא חפ הטבע המודאי און